

історичними джерелами (опублікованими та неопублікованими). Попри це, саме використання мемуарної спадщини стосовно теми встановлення та розвитку міждержавних відносин України з Туреччиною, надає сучасному досліднику можливість зрозуміти у яких складних умовах формувалася суверенна Україна впродовж першої чверті ХХ ст.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Деклярація Талаат-бея // Вістник Союзу визволення України. – 1914. – Ч. 5–6. – С. 1–2.
2. Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє минуле (1914–1920 роки) / Д. Дорошенко. — К. : Темпора, 2007. — 632 с.
3. Скоропадський П. Спогади: кінець 1917 – грудень 1918 рр. / П. Скоропадський. — К; Філадельфія, 1995. — 495 с.
4. Лотоцький О. Сторінки минулого : в 4 ч. / О. Лотоцький. – Баунд-Брук : Видання Української православної церкви в США, 1966. – Ч. 4 : В Царгороді. – 1966. – 178 с.
5. Токаржевський-Карашевич І. Царгородські спомини (1919–1921 рр.) / І. Токаржевський-Карашевич // Визвольний шлях. – 1952. – Ч 7 (58). – С. 25–34.
6. Кобилянський Л. Українське посольство в Туреччині (1/XI 1918 – 22/IV 1919) / Л. Кобилянський // Нова Україна. – 1925. – № 2/3. – С. 77–91.
7. Ратгауз О. Українці у останнього султана / О. Ратгауз // Літопис політики, письменства і мистецтва. – 1924. – Кн. 1, Ч. 11. – С. 168–170.

Попенко Я.В. ІСТОРІЯ УКРАЇНСКО-ТУРЕЦЬКИХ ДИПЛОМАТИЧЕСКИХ ВЗАИМООТНОШЕНИЙ В 1917-1920-Х ГГ. В ОТЕЧЕСТВЕННЫХ МЕМУАРАХ

В статье, на основе мемуаров отечественных дипломатов, исследуется сложный процесс установления и развития дипломатических взаимоотношений между Украиной и Турцией на протяжении первой четверти ХХ в. Украинско-турецкие отношения имеют многовековую историю. Не всегда эти взаимоотношения были продуктивными, но на определенных исторических этапах у обоих государств были общие геополитические интересы. Один из таких этапов пришелся на 1917-1920-е гг., когда на руинах империалистической российской монархии возникла суверенная Украина. 9 февраля 1918 г. Турция не только одной из первых признала УНР, но, что очень важно, и после поражения украинского освободительного движения, турецкое правительство длительное время признавало национальное украинское правительство в эмиграции.

Ключевые слова: Украина, Турция, мемуары, межгосударственные отношения, посольство, дипломатия.

Ropenko Ya.V. HISTORY OF THE UKRAINIAN-TURKISH DIPLOMATIC MUTUAL RELATIONS IN 1917-1920 IN HOME MEMOIRS

The author investigates a difficult process of establishment and development of mutual diplomatic relations between Ukraine and Turkey during the first quarter of the XX century. The research is based on the memoirs of home diplomats. Ukrainian-Turkish relations have centuries-old history. Not always were these relations productive, but in the certain historical periods both states had common geopolitical interests. One of such periods was in 1917-1920s, when sovereign Ukraine emerged from the ruins of the imperialistic Russian monarchy. On February, 9 1918 Turkey was not only one of the first states that recognized the UNR, but, which is very important, even after the defeat of the Ukrainian liberation movement, the Turkish government acknowledged the national Ukrainian government in emigration.

Key words: Ukraine, Turkey, memoirs, intergovernmental relations, embassy, diplomacy.

УДК 930(470+571)»20»:94(478:477)»1924-1940»

В.А.Тучинський

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ МОЛДАВСЬКОЇ АВТОНОМНОЇ РАДЯНСЬКОЇ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ РЕСПУБЛІКИ У СКЛАДІ УРСР 1924-1940 РР. В СУЧАСНІЙ РОСІЙСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ

У статті аналізуються наукові здобутки сучасної російської історіографії історії Молдавської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки, що існувала у складі УРСР протягом 1924-1940 рр. та визначаються перспективні напрямки подальшого дослідження обраної автором проблеми.

Ключові слова: російська історіографія, джерельна база, Молдавська Автономна Республіка, УРСР, національна політика, політична боротьба.

Розвиток російської історіографії кінця ХХ – початку ХХІ століття характеризується процесами подібними до тих, що відбуваються у сучасній українській історичній науці. У пострадянській російській історичній думці, як і в українській, спостерігаються процеси переосмислення, пошук нових методологічних підходів до трактування подій 20-х-30-х років ХХ століття загалом, так і проблем національної політики та національно-державного будівництва зокрема.

Останнім часом у російській історичній літературі більш активно почала висвітлюватися тема народів Росії, їх приєднання і наступного перебування у складі Російської імперії та СРСР. Слід також відзначити, що дослідження вказаних проблем характеризується плюралізмом думок, спектр яких в сучасній російській історіографії є достатньо широким. Це у повній мірі стосується історії молдавського народу Придністров'я та Бессарабії, а також причин та наслідків утворення Молдавської Автономної Республіки. Інтерес до її минулого залишається гостро актуальним через існування сучасної Придністровської проблеми.

Варто зауважити про те, що вітчизняними та зарубіжними вченими робилися окремі спроби дослідити історіографію обраної проблеми. Нашу увагу привернула, зокрема історіографічна довідка, що міститься у дисертаційному дослідженні Ю. Бабюха [1], однак у ній головна увага приділяється працям, що характеризують формування території та національний склад населення Автономної Республіки. Актуальні проблеми історіографії історії МАРСР знайшли своє відображення у публікаціях істориків самопроголошеної Придністровської Молдавської Республіки. Зокрема, у публікаціях О. Галущенко [2] та М. Бабілуни [3] подано загальну характеристику наукового доробку молдавської та російської історіографії стосовно причин та наслідків утворення на лівобережжі Дністра у 1924 році Молдавської Автономної Республіки.

Метою статті є характеристика наукового доробку сучасних російських дослідників історії Молдавської Автономної Республіки, що існувала у складі УРСР 1924-1940 роках.

Одним із актуальних завдань сучасної російської історіографії є вироблення новітніх методологічних підходів до вивчення національної політики, проблем та конфліктів національного будівництва на території СРСР у 20-х-30-х роках ХХ століття. У цьому контексті значний інтерес викликають праці Є. Степанова та О. Здравомислова.

У дослідженні Є. Степанова [4] вивчаються методологічні та теоретичні проблеми міжнаціональних конфліктів на теренах колишнього СРСР, їх генезис автор вбачає у грубих політичних помилках вищого партійно-державного керівництва, що були допущені у міжвоєнний період, коли ідея світової революції була поставлена вище інтересів окремих народів.

Вивченню виникнення та розвитку Придністровського конфлікту, а також міжнародних відносин пов'язаних із ним, присвячує свою монографію О. Здравомислов [5]. Особливе зацікавлення викликає аналіз політичних причин, що призвели до утворення Молдавської Автономної Республіки, при цьому автор оперує значною кількістю джерел, які характеризують головні етапи політичної боротьби в керівництві більшовицької партії щодо майбутнього національно-державного утворення молдаван Придністров'я. В роботі наводяться цікаві порівняння утворення Молдавської та Карело-Фінської автономних республік, виникнення яких переслідувало однакові цілі - приєднання до СРСР території Бессарабії та Фінляндії.

Актуальні проблеми міжнаціональних відносин в СРСР 1930-х років досліджуються у монографії Г. Денисової [6]. В роботі наводяться цікаві статистичні дані щодо динаміки чисельності молдаван Придністров'я, характеризуються міжнаціональні відносини у регіоні у контексті національної політики більшовицької партії. Політичний розвиток Молдавської Автономної Республіки, автор намагається дослідити через призму національного фактору, зокрема політики українізації та молдаванізації, що проводилася на території Республіки у 1920-х-на початку 1930-х років. Варто відзначити і те, що цікавий за змістом фактичний матеріал доповнюється в роботі ґрунтовними висновками та узагальненнями.

Упродовж 90-х років ХХ – початку ХХІ століття російські історики активно розробляють низку науково-теоретичних проблем, що стосуються тлумачення таких термінів до історії Молдавської Автономної Республіки, як «молдавський народ», «молдавська мова», «русифікація», «румунізація» та інші. Яскравим представником такого напряму досліджень є В. Гросул. Відомий сучасний російський вчений-молдавець працює головним науковим

співробітником інституту Російської історії РАН, є автором та співавтором великої кількості вагомих історичних праць. Народився В. Гросул у Тирасполі 1939 року і до сьогодні підтримує тісні наукові контакти з істориками Придністровської Молдавської Республіки. Результатом чого стало видання у 2001 році за його редакцією багатотомного видання з історії ПМР. Все це дає нам підстави вважати В.Гросула представником як російської так і придністровської історичної школи.

У цьому контексті, підвищений науковий інтерес викликає цікава перш за все з фактологічної та методологічної точки зору праця В. Гросула «О терминах «молдавский народ» и «молдавский язык» [7], що стала першим у російській історіографії принципово новим концептуальним дослідженням не лише «Бессарабської проблеми», але і пов'язаною з нею Молдавської Автономної Республіки. Важливими у ній є положення про цілковиту самостійність як молдавського народу, так і його мови. Автор роботи, зокрема, вступає у дискусію з румунськими дослідниками, які вважають, що термін «молдавани» з'явився після приєднання у 1812 році Бессарабії до Російської імперії, а тому схильні характеризувати його не як етнічний а політичний [7,с.87-88]. Спростовуючи таке твердження В. Гросул подає широку історичну ретроспективу румунського та молдавського минулого. Як головний аргумент використовується утворення у 1359 році Молдавського князівства, від якого на думку автора розпочинається історія молдавського народу [7,с.143,147]. Ми детально зупинилися на змісті дискусії через те, що вона має принципове значення для з'ясування національної суті Молдавської Автономної Республіки, яка на думку багатьох румунських вчених насправді була румунською як за територією так і за національним складом населення.

Зацікавленість викликає монографія В.Гросула про утворення СРСР та національно-державне будівництво в 1917-1924 роках [8]. Утворення цілої низки автономних республік розглядається автором як дієвий засіб спрямований на розширення території новоствореного Радянського Союзу.

З погляду нашої теми дослідження, певний інтерес викликає наукова розвідка В.Гросула [9], присвячена зародженню молдавського національного руху в середині XIX століття. В ній автор намагається пов'язати виникнення молдавської національної ідеї з утворенням у 1869 році незалежної румунської держави. Дослідження містить цікаві історіографічні узагальнення про те, що в питаннях національної свідомості надто загальні оцінки спрощують проблему та показують її як сталу, в той час як функціонування молдавської свідомості було динамічним процесом. Йдеться не тільки про її розвиток та піднесення, а й про зворотній процес, що був наслідком русифікаторської політики Російської імперії по відношенню до молдавського населення Бессарабії та Придністров'я.

Протягом останніх років російські історики помітно розширили спектр проблем пов'язаних з вивченням історії Молдавської Автономної Республіки за рахунок залучення раніше невідомих джерел. У цьому контексті заслуговує на особливу увагу двотомне видання «Непризнанная республика. Очерки. Документы. Хроника», укладачем якого виступив В. Гризлов [10]. Матеріали опубліковані у збірнику торкаються переважно проблем сучасного конфлікту у Придністров'ї, однак, містять свідчення про зародження державності молдавського народу на лівобережжі Дністра, зокрема - Бессарабську РСР та Молдавську АРСР.

Для сучасної російської історіографії пріоритетне значення має вивчення історії міжнаціональних відносин на тлі сучасних проблем національної політики Російської Федерації. Органічне поєднання минулого та сучасного у національній політиці простежується у колективній праці «Национальная политика России: история и современность» [11]. В цілому праця занадто ідеалізує національну політику, що проводилася на території СРСР у 1920-х-1930-х роках, це у повній мірі стосується і утворення національної державності молдавського народу. Головне завдання утворення МАРСР, що передбачало дестабілізацію ситуації в Бессарабії та приєднання її території до СРСР у збірнику розглядається побіжно, зате значна увага приділяється характеристиці досягнень та успіхів молдавського народу у творенні власної національної держави.

Ще одним не менш важливим науковим напрямком сучасної російської історичної науки є дослідження проблем етнічного розвитку російського населення в сучасних національних державних утвореннях, де вони складають національні меншини. Із значної кількості праць присвячених цій проблематиці нашу увагу привернули монографії Л. Остапенко і І. Суботіної та О. Вдовіна. Так, своє дослідження «Русские в Молдавии:

.....
адаптація или міграція» [12] Л.Остапенко та І.Суботіна присвятили минулому та сучасному становищу російського населення у Молдавії та Придністров'ї.

Автори постійно наголошують на значній ролі російського населення у розвитку науки, культури та освіти Молдавської Автономної Республіки. Зокрема, в роботі наводиться інформація про створення на початку 1930-х років в Тирасполі вищих навчальних закладів - молдавського педагогічного та сільськогосподарського інститутів, а також вечірнього учительського інституту, викладацькі кадри яких формувалися за рахунок навчальних закладів РРФСР та УРСР. Схожі процеси досліджуються у праці О. Вдовіна [13], де вивчається роль і місце російського народу у національній політиці Російської імперії та СРСР у XX столітті, зокрема і в регіоні Півдня України та Придністров'я.

Яскравим прикладом такого напрямку наукових розвідок може слугувати новаторська за змістом та постановкою проблем колективна праця «Русское население национальных окраин России XVII-XX вв.» [14]. В ній значна увага приділяється формуванню російського населення Молдавії, Буковини та Придністров'я, наводиться інформація про особливості соціально-економічного, політичного та етнокультурного становища росіян у 20-х-30-х роках XX століття на вказаних територіях.

Помітною подією в російській історіографії історії Молдавської Автономної Республіки початку XXI століття, став вихід у світ вагомої за концептуальними підходами праці Д.Соїна [15]. Сама назва праці – «Создание Молдавской Автономной Республики как евроазиатский вызов Советской России на Балканском направлении», свідчить про намагання автора показати справжню мету утворення Автономної Республіки на лівобережжі Дністра, що полягала у неприхованому прагненні партійно-державного керівництва СРСР повернути до свого складу втрачену територію Бессарабії та Північної Буковини. Однак, як стверджує автор праці, це було лише перше завдання, що ставилося перед МАРСР, глобальна стратегічна мета цього політичного проекту полягала у намаганні таким чином експортувати полум'я світової революції в Румунію і далі на Балкани [15, с. 94-95].

Такі завдання стояли перед Молдавською Автономною Республікою аж до середини 1930-х років, і лише зміни зовнішньополітичного становища СРСР та встановлення дипломатичних відносин між СРСР та Румунією у 1934 році, внесли суттєві корективи у реалізацію цих планів. В нових історичних умовах завдання Автономної Республіки обмежувалося лише впливом на Бессарабію з метою її приєднання до складу СРСР.

В роботі всебічно характеризується зовнішньополітична діяльність СРСР в кінці 30-х років, яка завершилася підписанням пакту Ріббентропа-Молотова, що дало можливість реалізувати план приєднання до Радянського Союзу території між Дністром та Прутом. Праця Д.Соїна є однією із небагатьох в сучасній російській історіографії в якій зроблено вдалу спробу об'єктивно дослідити причини та наслідки утворення МАРСР, варто також відзначити і те, що автор, на відміну від переважної більшості російських істориків, не бачить прямого зв'язку між Молдавською Автономною Республікою та сучасною проблемою Придністров'я.

Подіям у Бессарабії та Придністров'ї, що відбувалися протягом 1917-1918 років присвятив частину своєю оригінальної за змістом та викладом матеріалу праці Г. Трукан [16]. На основі значної кількості раніше не відомих документів, дослідник відтворив діяльність «Сфатул Церій», яку автор вважає антибільшовицьким органом влади у Бессарабії. В роботі Г. Трукана нашу увагу привернули взаємини Центральної Ради та парламенту Бессарабії щодо територіальної належності території між Дністром та Прутом, а також населеної молдаванами незначної за площею території Придністров'я.

Упродовж 1990-х років – початку XXI століття російські історики активно розробляють значну кількість науково-теоретичних проблем, що стосуються формування кордонів України та особливостей національної політики та національного будівництва в умовах українізації 20-х-початку 30-х років XX століття. Така проблематика об'єднала зусилля Л.Горизонтова, Є.Борисьонка та В.Стоякіна.

Сутність процесів національно-територіального розмежування між УРСР та МАРСР на етапі її утворення, розвитку та ліквідації у 1940 році стала предметом наукового дослідження Л. Горизонтова [17]. Автор намагається визначити територіальні межі Придністров'я виходячи не з політичних, а з етнічних чинників, при цьому зауважуючи, що регіон Придністров'я співпадає сьогодні з кордоном Придністровської Молдавської Республіки. Приєднання до новоствореної Молдавської Автономної Республіки значної частини території населеної

українським населенням, зокрема Балтського, Бирзульського та інших районів і населених пунктів Одеської та Подільської губерній автор вважає помилкою національно-територіального будівництва [17, с.271].

На відміну від Л.Горизонтова, Є.Борисьонок у своїй праці [18] досліджує актуальні проблеми та особливості політики українізації 20-х-30-х років ХХ століття. Робота, що має до нашої проблеми дотичний характер, торкається лише загальних проблем проведення політики українізації та молдаванізації на території Молдавської Автономної Республіки.

Окремі віхи історичного процесу у Придністров'ї в період існування МАРСР та складні питання формування адміністративного кордону розкриті у праці В. Стоякіна [19], яка носить відкрито антиукраїнський характер. Характеризуючи вцілому процес творення державного кордону України, дослідник, зокрема заявляє: «Територія сучасної України була сформована Катериною II, Сталіним і Хрущовим. Ті хто в Україні говорять про «російську та радянську окупацію» повинні бути готові до перегляду кордонів на користь жертв «російської та радянської окупації» [19]. При цьому російський історик зовсім не згадує про те, що частина території МАРСР площею більше 3 тис. км² у 1940 році була забрана в УРСР і передана до складу новоствореної МРСР.

Винятковий науковий інтерес представляє праця сучасного російського історика та публіциста М.Мельтюхова «Бессарабский вопрос между мировыми войнами 1917-1940 гг.» [20], в якій досліджується територіальна суперечка Радянського Союзу та Румунії через належність Бессарабії. Аналізуючи рішення вищих органів партійного та державного керівництва, дослідник наводить незаперечні висновки про те, що саме зовнішньополітичний фактор визначив необхідність утворення на кордоні з Бессарабією Молдавської Автономної Республіки [20, с. 189-190].

Радянсько-румунські відносини автор поділяє на три головні періоди. Перший період тривав із 1917 до часу утворення МАРСР, коли СРСР намагався збройною силою приєднати територію Бессарабії, другий охоплює період із 1924 до 1934 років, в якому Молдавська Автономна Республіка виконувала функцію «активного впливу та дестабілізуючого фактору». Третій тривав із 1934 до 1940 років, період розпочався встановленням дипломатичних відносин між СРСР та Румунією, коли приєднання Бессарабії було відкладено, а завершився підписанням радянсько-німецької угоди 23 серпня 1939 року та приєднанням до Радянського Союзу території межиріччя Дністра та Прута. Після цього політичний проект під назвою Молдавська Автономна Республіка було згорнуто, в результаті чого Україна втратила у Придністров'ї частину своєї території [20, с. 236].

Із видань сучасної російської наукової біографістики нашу увагу привернула праця В.Савченко «Г.Котовський» [21]. В ній зроблено спробу дослідити багато маловідомих сторінок та «білих плям» у біографії відомого червоного командира, уродженця Бессарабії. Нашу увагу привернули ті сторінки монографії, де вивчається його діяльність напередодні утворення Молдавської Автономної Республіки, адже саме він та М.Фрунзе зуміли переконати більшовицьке керівництво СРСР у необхідності її утворення.

Певні напрацювання сучасних російських вчених з обраної нами проблеми містять видання наукової періодики Російської Федерації. Із них науковий інтерес викликають статті М. Єрещенка, О. Борщевського, В. Рєпіна та М. Рєвнінцева.

У публікації М. Єрещенка [22] «Бессарабське питання» розглядається у контексті головних подій в історії європейської дипломатії міжвоєнного періоду, робота містить цікаву історіографічну довідку, в якій значне місце займають румунські та інші іноземні видання. Схожі проблеми досліджуються у науковій розвідці В.Рєпіна «Территориальный спор о Бессарабии во взглядах Советской и Румынской политических элит(1918-1934 гг.)» [23]. На основі залучення значного кола джерел, автор аналізує складний переговорний процес між СРСР та Румунією щодо територіальної належності Бессарабії в період до встановлення дипломатичних відносин між двома країнами.

О.Борщевський у своїй праці [24] вивчає еволюцію місцевих органів влади у Молдавії в період 1940-1990 років, тому її значимість полягає лише у контексті трансформації органів влади на території МАРСР, що відійшла до складу МРСР. З неї дізнаємося про те, що під час військової операції 28 червня – 3 липня 1940 року Бессарабію зайняла Червона Армія і цю територію, без Хотинського повіту, було включено до складу МАРСР. Партійні та державні органи Автономної Республіки стали законодавчими та розпорядчими органами влади в

Бессарабії й виконували цю функцію до виборів Верховної Ради Молдавської РСР у січні 1941 року [24, с. 65-66].

Цікаву спробу відтворити процес формування державної символіки Молдавської Автономної Республіки протягом всього часу її існування зробив у своєму оригінальному дослідженні М.Рєвнівцев [25]. У публікації, зокрема, зазначається про те, що всі Автономні Республіки СРСР в 1920-х-1950-х роках мали свої, інколи досить примітивні державні прапори та герби, розроблені, як правило, на основі символів тих союзних республік, до складу яких вони входили. Проте пошуки зображень гербів та прапорів МАРСР у складі УРСР виявилися безрезультатними, що підтверджується висновком про відсутність таких матеріалів у фондах Архіву громадсько-політичних організацій Республіки Молдови.

У нашому розпорядженні, зауважує далі М.Рєвнівцев, є лише опис герба та прапора, що міститься в Конституції Молдавської Автономної Республіки, прийнятій 6 січня 1938 року. Там, зокрема, вказується: «Стаття 111. Державним прапором МАРСР є державний прапор УРСР, який складається з золотих серпа і молота, зображених на червоному фоні в променях сонця, облямованих колоссям, з написом «УРСР» і «Пролетарі всіх країн єднайтеся!» українською та молдавською мовами з додатком літерами меншого розміру напису «Молдавська АРСР» українською та молдавською мовами» [25, с.5-6].

Із кандидатських дисертацій у яких дотично вивчається обрана проблема, нашу увагу привернула робота О.Герцена [26], в якій досліджується еволюція адміністративно-територіального поділу Молдавії. Автор, зокрема зазначає, що східна частина Молдавії, до якої на його думку належить і Придністров'я, на відміну від західної, не брала участі у формуванні румунської держави, тому східні молдавани не ідентифікують себе як частину румунської нації.

Крім спеціальної наукової літератури, різні аспекти історії національної політики та національно-державного будівництва, в тому числі і на території Молдавської Автономної Республіки, у сучасному російському історіографічному процесі представлено на сторінках узагальнюючих та науково-популярних видань та у навчальних посібниках. У цьому контексті найбільшу зацікавленість викликає колективна праця з історії Валахії, Молдавії та Румунії, що побачила світ у 2003 році [27]. В ній історія Автономної Республіки вивчається у тісному взаємозв'язку із вирішенням «Бессарабської проблеми». Концепція національної політики більшовицької партії у 20-х-30-х роках ХХ століття, як складової частини соціалістичного будівництва представлена також у виданні, укладачем якого яких є М.Худяков [28].

На підставі опрацьованих історіографічних джерел можна зробити висновок про те, що в новітній російській історіографії досліджуються різноманітні проблеми історії Молдавської Автономної Республіки. Її утворення дослідники тісно пов'язують з вирішенням «Бессарабської проблеми», що передбачало приєднання території між Дністром та Прутом до СРСР. Варто також зауважити про те, що в сучасній російській історичній науці відсутнє комплексне та узагальнююче дослідження історії Молдавської Автономної Республіки. Сучасні російські вчені активно полемізують з молдавськими та румунськими істориками щодо виникнення «Бессарабської проблеми» та її вирішення на користь СРСР у 1940 році. Багато уваги російські дослідники приділяють вивченню минулого російського населення Придністров'я.

Наукова література свідчить, що Росія не позбулася імперського синдрому. Замість об'єктивного розкриття агресивної зовнішньої політики сталінського керівництва, значна частина російських істориків показує Росію як жертву міжнародних відносин, обґрунтовуючи тезу, що вона змушена була рухатися на південний захід. В сучасній російській історіографії часто простежується підкреслення величчя та могутності СРСР та Росії як його правонаступниці.

У перспективі подальших досліджень обраної нами проблеми актуальним видається вивчення надбань молдавської та румунської історіографії історії Молдавської Автономної Республіки.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабюх Ю.А. Молдавська АРСР в складі УРСР: формування території та національний склад населення(1924-1940 рр.): дис. кандидата істор.наук:07.00.01/Бабюх Юрій Антонович. – К.,2012. – 219 с.
- 2.Галущенко О. О. Актуальные проблемы образования МАССР в современной историографии// Ежегодный исторический альманах Приднестровья. – 2003. – № 6. – С.72-78;
- 3.Бабилунга Н.В. Непризнанное государство и его историография. – Тирасполь, 2007. – 79с.

4. Степанов Е.И. Конфликтология переходного периода: методологические, теоретические, технологические проблемы. – М., 1996. – 635 с.
5. Здравомыслов А.Г. Межнациональные конфликты в постсоветском пространстве. – М., 1996. – 490 с.
6. Денисова Г.С. Этнический фактор в политической жизни России 30-х гг. XXст. – Ростов на Дону, 1996. – 342 с.
7. Гросул В.Я. О терминах «молдавский народ» и «молдавский язык». – М., 1991. – 184 с.
8. Гросул В.Я. Образование СССР (1917-1924 гг.) – М., ИТРК, 2012. – 215 с.
9. Гросул В.Я. Молдавское движение до и после образования Румынии (1821-1866). – Кишинев, Штиница, 2006. – 172 с.
10. Непризнанная республика. Очерки. Документы. Хроника. -Т.1.Т.2. (Составитель и отв. ред. В.Ф.Грызлов). – М., 1997. – 378 с.
11. Национальная политика России: история и современность. – М.: Информационно-издательское агентство «Русский мир». 1997. – 680 с.
12. Остапенко Л.В. Субботина И.А. Русские в Молдавии: адаптация или миграция. – М.: Наука, 1998. – 534 с.
13. Вдовин А.И. Русский народ в национальной политике XX века. – М.: Мысль, 1998. – 349 с.
14. Русское население национальных окраин России XVII-XX вв. – М.: Славянский диалог, 2000. – 320 с.
15. Соин Д. Создание Молдавской Автономной Республики как евроазиатский вызов Советской России на Балканском направлении. – М., 2001. – 129 с.
16. Трукан Г. Антибольшевистские правительства России / Г. Трукан. – М., Мысль, 2000. – 255 с.
17. Регионы и границы Украины в исторической ретроспективе / РАН. Институт славяноведения, отв. ред. Л.Е. Горизонтов. – М.: Институт славяноведения РАН, 2005. – 303 с.
18. Борисенок Е. Феномен советской украинизации 1920-1930-е годы / Е.Ю. Борисенок; [Институт славяноведения и балканистики РАН; отв. ред. А.Л. Шемякин]. – М.: Изд-во «Европа», 2006. – 256 с.
19. Стоякин. Как формировались границы Украины. Режим доступа: <http://stoyakin.org.ua/2013/11/kak-formirovalis-granicy-ukrainy/>.
20. Мельтюхов М.И. Бессарабский вопрос между мировыми войнами 1917-1940 / М.И. Мельтюхов. – М.: Вече 2010. – 464 с.
21. Савченко В.А. Г. Котовский / В.А. Савченко. – Москва: «Эксмо», 2010 г. – 256 с.
22. Ерещенко М.Д. Бессарабский вопрос в лабиринтах европейской дипломатии / М.Д. Ерещенко // Международные отношения и страны Центральной и Юго-Восточной Европы в начале Второй мировой войны (сентябрь 1939 – август 1940): сборник статей. – М.: ИСБ, 1991. – С. 187-193.
23. Репин В.В. Территориальный спор о Бессарабии во взглядах Советской и Румынской политических элит (1918-1934) // Ставропольский альманах Российского общества интеллектуальной истории. – №6. – Ставрополь, 2004. – С. 46-68.
24. Борщевский А.П. Эволюция местных органов власти в Молдове (1940-1990 гг.) // Закон и жизнь. – 2002. – №10. – С. 61-78.
25. Ревнівцев М. До питання про державну символіку України для Молдавської автономії в 1924-1940 рр. // Знак, №34, 2004. – С. 4-11.
26. Герцен А.А. Эволюция административно-территориального деления Молдавии: дис. канд географ. наук / А.А. Герцен. – М., 2010. – 209 с.
27. История Валахии, Молдавии и Румынии. – М., 2003. – 317 с.
28. Новейшая история России. 1914-2005. Учебное пособие. Под ред. М.В. Худякова. – М., 2007. – 527 с.

Тучинский В.А. АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ИСТОРИИ МОЛДАВСКОЙ АВТОНОМНОЙ СОВЕТСКОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКИ В СОСТАВЕ УССР 1924-1940 ГГ. В СОВРЕМЕННОЙ РОССИЙСКОЙ ИСТОРИОГРАФИИ

В статье анализируются научные достижения современной российской историографии истории Молдавской Автономной Советской Социалистической Республики в составе УССР 1924-1940 гг. и определяются перспективные направления дальнейших исследований избранной автором проблемы.

Ключевые слова: российская историография, источниковедческая база, Молдавская Автономная Республика, УССР, национальная политика, политическая борьба.

Tuchinskiy V.A. AKTUAL PROBLEMS OF THE HISTORY OF MOLDAVIAN AUTONOMOUS SOVIET SOCIALIST REPUBLIC WITHIN THE USSR IN 1924-1940s IN THE MODERN RUSSIAN HISTORIOGRAPHY.

The article analyzes scientific achievements of the modern Russian historiography of the Moldavian Autonomous Soviet Socialist Republic within the USSR in 1924-1940s and identifies the perspective directions for further research of the problem.

Key words: Russian historiography, source base, the Moldavian Autonomous Republic, Ukrainian Soviet Socialist Republic, the national policy, the political struggle.